

Nye kapitaldekningsregler: Mulige virkninger av «Basel II» for banker, myndigheter og det finansielle systemet

Harald Karlsen, kontorsjef, og Frode Øverli, konsulent i Avdeling for finansiell analyse og struktur¹

Til neste år nås en viktig milepæl når Basel-komiteen² for banktilsyn presenterer de nye kapitaldekningsreglene for bankene i «Basel II». De nye reglene tar sikte på å gjøre det finansielle systemet mer robust, ved at minstekravet til ansvarlig kapital i den enkelte institusjon i større grad bestemmes av institusjonens risikoprofil. Bankene vil her få muligheter til å benytte interne risikomålesystemer for å beregne de lovpålagte kapitalkravene. Dette stiller både bankene og tilsynsmyndighetene overfor nye utfordringer. Omleggingen til Basel II vil være den største regelverksendring siden de internasjonale reglene ble innført i 1988. Denne artikkelen drøfter mulige virkninger av det nye regelverket for finansinstitusjonene, myndighetene og det finansielle systemet. I artikkelen presenteres også simuleringer av intern-rating-metoden og dens betydning for kapitalkravet, basert på data fra Norges Banks foretaksdatabase.

1 Innledning

Basel II videreutvikler og utvider i betydelig grad dagens kapitaldekningsregelverk, som er forankret i den opprinnelige Basel I fra 1988.³ Kapitaldekningsreglene skal først og fremst underbygge finansiell stabilitet ved at de bidrar til å sikre soliditeten i institusjonene og det finansielle systemet som helhet. Videre er det viktig at kapitaldekningsreglene også bidrar til mest mulig like konkurransevilkår for banker på tvers av landegrensler. Basel I har hatt stor internasjonal gjennomslagskraft og er i dag den globale standarden for regulering av kapitaldekning i banker. Mer enn 100 land har implementert Basel I, og denne internasjonale standarden har trolig bidratt til å styrke soliditeten i mange lands finansielle systemer.

Bakgrunnen for arbeidet med et nytt kapitaldekningsregelverk er at dagens regler har flere svakheter, noe som blant annet har medført visse uønskede tilpasninger. En av de største svakhetene er at kapitalkravet ikke i tilstrekkelig grad reflekterer bankenes risikoprofil. Samtidig har man også sett et behov for å fornye regelverket i lys av den økende kompleksitet og innovasjon innen metoder for risikostyring og instrumenter/teknikker for risikohåndtering. Videre har en sett det som viktig å utvide kapitaldekningsreglene til å gjelde på konsolidert basis for banker og verdipapirforetak, for å eliminere mulighetene for omgåelser og utvanning av kapitalstandarder i finanskonsern.

Basel II-regelverket skal etter planen ferdigstilles i løpet av 2002 (jf. tabell 1). Deretter skal regelverket implementeres, og implementeringsfristen er satt til 2005. EU-kommisjonen er i gang med direktivutforming

for nye kapitaldekningsregler med tilhørende virkninger for det indre marked for finansielle tjenester. Det legges opp til at de nye EU-direktivene vedtas av Parlamentet og Rådet trolig i løpet av 2003, hvoretter det vil bli satt frister for nasjonal implementering. Som følge av Norges forpliktelser i henhold til EØS-avtalen vil EU-bestemmelsene måtte innarbeides i norsk rett.⁴

Kapitaldekningsregelverket legger viktige føringer på virksomheten i bankene. Størrelsen på en banks egenkapital er avgjørende for dens muligheter til å vokse og ekspandere virksomheten. Ligger soliditeten nær minstekravet, vil bankens vekstmuligheter være begrenset av dens evne til å akkumulere kapital over driften (tilbakeholdt overskudd), gitt at det ikke gjennomføres emisjoner av ny egenkapital. Bankenes inntjening og resultater kan imidlertid svinge betydelig over tid, noe som taler for at man tilpasser kapitaldekningen med en margin over minstekravet. Svingningene vil blant annet ha sammenheng med bankens virksomhetsstruktur og underliggende risikoprofil, herunder bransjemessig og/eller geografisk konsentrasjon i utlånsporteføljen, og

Tabell 1. Sentrale milepæler

Juli 1988	Basel I (Basel Akkord) introduseres
Innen 1992 (årsslutt)	Frist for implementering
Juni 1999	Første utkast til nye regler presenteres
Mars 2000	Høringsfrist for første utkast
Januar 2001	Andre utkast til nye regler presenteres
Mai 2001	Høringsfrist for annet utkast
Vår 2002	Høringsfrist for tredje utkast
2002 (i løpet av)	Basel II publiseres
2005	Implementeringsfrist for Basel II

¹ Forfatterne takker spesielt Kai Larsen og Eivind Bernhardsen for regneteknisk assistanse ved simuleringene i avsnitt 3.2. Grete Øwre, Solveig Erlandsen, Arild J. Lund og Thorvald Grung Moe har bidratt med nyttige kommentarer.

² Basel-komiteen tilhører Bank for International Settlements (BIS) og består av representanter for sentralbankene og banktilsynene i USA, Canada, Japan, Frankrike, Storbritannia, Tyskland, Italia, Nederland, Belgia, Sverige, Sveits og Luxembourg.

³ I artikkelen har vi valgt å benevne de internasjonale kapitaldekningsreglene som Basel I og II. Basel I henspiller på den opprinnelige Basel Akkord (Capital Accord) fra 1988, som innførte felles kapitaldekningsnormer for kredittrisiko. På midten av 1990-tallet ble Basel I utvidet med soliditetsregler for markedsrisiko. Basel II er forslaget til ny Basel Akkord.

⁴ Basel II-forslaget er et resultat av en omfattende regelutformingsprosess de siste årene, som så langt har medført to konsultasjonsrunder både med finansnæring, myndigheter og andre relevante parter. En tredje konsultasjon vil finne sted i første del av 2002. I Norge avga Norges Bank og Kredittilsynet felles høringsuttalelser både våren 2000 og 2001.

utvikling i makroøkonomiske forhold. Dersom kapitaldekningen faller under minstekravet, vil tilsynsmyndighetene gripe inn, noe som kan lede til at banken blir avvirket og aksjonærene taper sin kapital. Oppfyller banken bare så vidt minstekravet til kapital, vil den være gjenstand for intensivt tilsyn og trolig sviktende tillit blant markedsaktørene. Svak soliditet påvirker bankens rating, som igjen er viktig for dens opplåningskostnader i penge- og interbankmarkedet. For å unngå å bli påført slike kostnader vil banken normalt ønske å holde en buffer over minstekravet. Denne bufferen vil naturlig nok variere noe over konjunktursyklusen.

Artikkelen skisserer i neste kapittel hovedtrekkene i det nye regelverket. I kapittel 3 drøftes først bankenes tilpasningsmuligheter i det nye kapitaldekningsregelverket. Deretter presenteres resultatene av simuleringer av intern-rating-metoden, basert på data i Norges Banks foretaksdatabase. Dette følges opp med en diskusjon av noen sentrale implikasjoner for myndighetene på finansmarkedsområdet, og videre med en gjennomgang av noen potensielle systemmessige og strukturelle virkninger. Kapittel 4 konkluderer artikkelen.

2 Det nye systemet

Basel II er forankret i tre pilarer – minstekapitalkrav, tilsynsmessig oppfølging og markedsdisiplin – som sammen skal utgjøre et helhetlig og selvforsterkende system for vern av soliditeten i bankene. Regulering av minstekapitalnivået i bankene skal i tillegg utfylles av et aktivt tilsyn og overvåking fra andre markedsaktører. Dagens kapitaldekningsregler krever at bankene må ha en kapitaldekning på minimum 8 prosent. Det nye systemet endrer ikke dette minstekapitalkravet eller retningslinjene for sammensetning og kvalitet på ansvarlig kapital. De nye reglene påvirker hvordan man regner ut beregningsgrunnlaget (risikovekter) eller «nevneren» i kapitaldekningsbrøken (se rammen med formelen). I fremtiden vil bankene måtte beregne kapitalkrav både for kreditt- risiko, markedsrisiko og operasjonell risiko.⁵ Hovedprinsippet i Basel II er at kapitalkravene i større grad skal gjenspeile bankens faktiske risiko ved at man forsøker å måle den mer presist. Det nye systemet har også insentiver som gir bankene et lavere kapitalkrav dersom de klarer å implementere bedre og mer avanserte systemer for måling og styring av risiko. En slik evolusjonær tilnærming ligger til grunn for kapitalkravene

både for kreditt- risiko og operasjonell risiko. Samlet innebærer Basel II et nytt rammeverk for kapitaldekning som er mer fleksibelt og som i større grad er tilpasset risikosituasjonen i den enkelte bank. Det samlede system blir imidlertid betydelig mer komplisert og omfangsrikt å håndtere for så vel næring som myndigheter.

Pilar 1: Minstekapitalkrav⁶

For beregning av kapitalkrav for kreditt- risiko vil to hovedmetoder være tilgjengelig, en fornyet standardmetode og en helt ny intern-rating-metode. Dagens standardmetode vil fortsatt inngå som en del av det nye regelverket, men videreutvikles med noen viktige justeringer. Disse justeringene er at man kobler eksterne ratinger fra godkjente ratingbyråer til kapitalkravene (risikovektene) for fordringer på stater, banker og foretak, og at man utvider antallet risikovekter noe. Foretak med god rating vil da eksempelvis kunne få en risikovekt på 20 eller 50 prosent, mens de med høy risiko (svak rating eller misligholdte engasjementer) får 150 prosent. I dag har alle foretakslån en risikovekt på 100 prosent. Innen standardmetoden vil to alternative tilnærminger til å fastsette kapitalkrav på fordringer på banker være tilgjengelig, hvor myndighetene velger en som skal gjelde for alle banker i sitt myndighetsområde. Den ene er basert på bankens individuelle rating. Den andre er basert på landets rating, hvor banken tillegges en risikovekt svakere enn landets.

At man åpner for at bankene selv skal kunne fastsette risikovekter basert på egne kredittvurderingssystemer, eller såkalt intern-rating, representerer den største og viktigste innovasjonen i det nye systemet. De fleste banker av en viss størrelse benytter allerede i dag ratingsystemer i en eller annet variant for å kvantifisere kreditt- risiko og fastsette rentebetingelser for enkeltengasjementer, til styring og overvåking av den samlede utlånsporteføljen og/eller til måling av risikojustert inntjening. For å kunne bruke intern-rating i kapitaldekningsberegningen må bankene tilfredsstillende en rekke minstekrav av både operasjonell og kvantitativ karakter. Eksempelvis gjelder det krav til ratingsystemets oppbygging, data- grunnlag, estimeringsprosedyrer etc. Samtidig vil det være retningslinjer for blant annet intern validering av systemer, ledelsesmessig oppfølging av systemene og bestemte opplysnings/rapporteringskrav.

I interne ratingsystemer skal bankporteføljen deles inn i seks segmenter: Foretak, banker, stater, husholdninger, prosjektfinansiering og anleggsaksjer. Kapitalkravet bestemmes av debtors konkurssansynlighet, tapsgrad gitt konkurs, sannsynlig eksponering på konkurstidspunktet og løpetid. Basel II gir bankene muligheter til å benytte en enkel eller en avansert versjon av intern-rating. I den enkle versjonen beregner bankene kun sannsynlighet for konkurs, mens de øvrige parametre blir fastlagt av tilsynsmyndighetene. I den avanserte beregner banken flere parametre selv. I den endelige Basel II, som forventes å være klar til neste år, vil en risikovektfunksjon for ulike

Den nye kapitaldekningsbrøken

$$\frac{\text{SAMLET ANSVARLIG KAPITAL} \\ (\text{kjernekapital} + \text{tilleggskapital})}{\text{KREDITTRISIKO} + \text{MARKEDS-} \\ \text{RISIKO} + \text{OPERASJONELL RISIKO}} \geq \text{MINSTEKRAV (8 prosent)}$$

⁵ Dagens kapitaldekningskrav for markedsrisiko i handelsporteføljen påvirkes ikke som følge av den nye reformen.

⁶ For en nærmere beskrivelse av pilar 1, 2 og 3 i Basel II-forslaget, se Basel-Committee on Banking Supervision (2001a).

Viktige begreper i Basel II

Beregningsgrunnlag: Risikovektet sum av bankens eiendelsposter og poster utenom balansen.

Eksterne ratinger: Vurderinger av kreditt risiko til ulike låntagere gitt av private eller offentlige ratinginstitusjoner.

Eksponering gitt konkurs: Antatt eksponering på konkurstidspunktet ved et låneengasjement.

Interne ratinger: Bankenes egne målinger av kreditt risiko hos ulike låntagere.

Intern-rating-metoden: En av to hovedmetoder for å fastsette minstekapitalkravet. Innenfor intern-rating-metoden finnes en enkel («foundation») og en avansert versjon («advanced»). I den enkle beregner bankene kun sannsynlighet for konkurs, mens de øvrige parametre blir fastlagt av tilsynsmyndighetene. I den avanserte beregner banken flere parametre selv, blant annet sannsynlig eksponering på konkurstidspunktet og tapsgrad gitt konkurs.

Konkurssannsynlighet: Sannsynligheten for at en debitor vil gå konkurs innen en gitt tidshorisont.

Kreditt risiko: Risikoen for tap som følge av at debitor ikke innfrir sine låneforpliktelser.

Kreditt risikoreducerende teknikker: Ulike teknikker som gjør at en bank delvis kan beskytte seg mot at debitor går konkurs (for eksempel ved å motta en garanti eller at det stilles pant).

Markedsrisiko (i handelsporteføljen): Risikoen for tap som følge av negative endringer i markedspriser, for eksempel renter, aksjekurser og valutakurser.

Minstekapitalkrav: Kravet om at banken må ha en kapitaldekning på minst 8 prosent, dvs. ansvarlig kapital må minst utgjøre 8 prosent av beregningsgrunnlaget (risikoveide eksponeringer).

Operasjonell risiko: Risikoen for tap hovedsakelig som følge av utilstrekkelige interne kontrollsystemer eller fra ekstraordinære eksterne hendelser.

Pilar 1: Reglene som definerer minstekapitalkravet (forholdet mellom ansvarlig kapital og beregningsgrunnlaget).

Pilar 2: Tilsynsmessig oppfølging, hvor tilsynsenhetene pålegges å vurdere bankenes risikomålesystemer og kapitaldekning, og at banken følger relevante standarder.

Pilar 3: Sterkere markedsdisiplin gjennom skjerpede krav til offentliggjøring av informasjon.

Renterisiko (i bankporteføljen): Risikoen for svekkelse i inntjening og verdi på (netto) eiendeler som følge av svingninger i rentene.

Risikovekt: Metode som tildeler hver eksponering (på og utenom balansen) en prosentvis vekt som reflekterer antatt kreditt risiko.

Standardmetoden: En av to hovedmetoder for å fastsette minstekapitalkravet. Dette er en videreføring av dagens regler, men utvides med flere risikovekter og innføring av eksterne ratinger.

Tapsgrad gitt konkurs: Hvor stor andel av et utlån banken vil tape dersom debitor går konkurs.

Verdipapirisering: Omdannelse av eiendeler og forpliktelser til verdipapirer for salg til tredjeparter.

utlanssegmenter være fastlagt.⁷ Bankenes risikoestimer vil da kobles mot denne, slik at kapitalkravet fastslås. Intern-rating innebærer at utlån til solide motparter som i dag har 100 prosent risikovekt vil kunne få lavere kapitalkrav, mens motparter med høy risiko vil kunne få et betydelig høyere krav.

En av hovedinnvendningene mot dagens regelverk er at det i for liten grad anerkjenner teknikker og instrumenter som kan avlaste bankens risiko. I Basel II vil man åpne for et større innslag av tilgjengelige kreditt risikoreducerende teknikker, som kan brukes til å redusere kapitalkravet. Fire hovedtyper av instrumenter/teknikker i denne sammenheng er: pant (realpant og pant i finansielle aktiva), garantier, nettingavtaler og kredittderivater. Bruk av slike krever blant annet at risikoavlastningen skal være

reell og juridisk betryggende, og reduksjoner i kapitalkravet oppnås bare for den delen av fordringen som er sikret. Lignende krav stilles også til balanseavlastninger gjennom verdipapiriseringstransaksjoner.

Foruten at bankene må beregne kapitalkrav for kreditt risiko og markedsrisiko som i dag, vil man i det nye regimet også bli pålagt å beregne kapitalkrav for operasjonell risiko. Med operasjonell risiko menes her risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, mennesker og systemer eller på grunn av eksterne hendelser. I likhet med intern-rating-metoden, legges her en såkalt evolusjonær tilnærming til grunn, med tre ulike beregningsmetoder. Den enkleste av metodene er basert på at bankene regner ut kravet basert på en enkelt indikator. Den andre metoden, som er noe mer

⁷ I Basel II-utkastet (fra januar 2001) var det foreslått risikovekter for intern-rating-metoden. Beregningen i avsnitt 3.2 er basert på risikovektene slik de er presentert der. I den endelige Basel II vil imidlertid nye risikovekter være fastlagt.

avansert, legger mer detaljerte data fra de ulike forretningsområdene til grunn for beregningen. Den tredje og mest avanserte metoden innebærer at banker som tilfredsstillende bestemte tilsynsfastsatte krav kan samle interne data som anvendes i beregningen av kapitalkravet.

Basel-komiteens intensjon er at det nye systemet skal gi omtrent uendret samlet kapital i banksystemet, men med en annen fordeling mellom institusjonene. Dette betyr i praksis at noen banker vil måtte tilpasse seg med en høyere egenkapital enn i dag, mens andre vil kunne få frigjort egenkapital. Basel-komiteen arbeider for tiden med å kalibrere de nye kapitalkravene for hhv. kredittrisiko ved intern-rating og operasjonell risiko.

Pilar 2: Tilsynsmessig oppfølging

Pilar 2 inneholder viktige prinsipper for hvorledes tilsynet med institusjonenes soliditet og risikokontroll bør innrettes. Tilsynsmyndighetene skal stille bestemte krav for godkjenning av ratingsystemer og vil også aktivt følge opp bankenes kapitalstatus. Tilsynet vil blant annet vurdere om kapitaldekningen er forsvarlig sett i forhold til bankens risikoprofil, og om de interne systemene og rutineene for risikokontroll er robuste nok. Basert på en samlet vurdering vil tilsynsmyndighetene ha adgang til å stille høyere minstekrav til kapitaldekning.⁸ Adgang til slike inngrep er viktig for å hindre uforsvarlig tilpasning, utnyttelse av eventuelle gjenværende svakheter ved det nye regelverket eller forsøk på omgåelser.

Pilar 3: Markedsdisiplin

Den tredje pilaren innebærer omfattende krav til rapportering av informasjon til markedet vedrørende kapitaldekning, risikoeksponeringer og andre forhold ved bankens virksomhet. Dette skal danne et bedre beslutningsgrunnlag for de markedsaktører som overvåker banken, særlig investorer og kreditorer i penge- og interbankmarkedet. Disse aktørene vil således kunne få et bedre grunnlag for eksempelvis å fastsette risikopremier knyttet til sine eksponeringer mot banken. På denne måten vil aktørene bedre kunne gi signaler til bankens ledelse om hvorledes de vurderer bankens risikosituasjon, noe som kan virke disiplinerende på bankens disposisjoner og tilpasning.

3 Mulige virkninger av Basel II

3.1 Bankene

Med Basel II vil bankene få større fleksibilitet når det gjelder å beregne det lovpålagte kapitalkravet. I hvilken grad banker vil være i stand til å utnytte mulighetene i Basel II, vil nok særlig avhenge av bankens størrelse og kompleksiteten i dens virksomhet. Ikke minst skyldes dette at en forutsetning for å benytte mer avanserte risikomålesystemer er at man tilfredsstillende bestemte minstekrav, jf. omtale i kapittel 2. Typisk vil det være de store og mer veldiversifiserte bankene som er kommet

lengst i metodeutviklingen. For mange banker vil det innebære ressurskrevende investeringer og kostnader å bygge opp systemer, rutiner og kompetanse for å kunne benytte mer avanserte systemer i kapitaldekningen. Dette må vurderes opp mot eventuelle gevinster i form av lavere kapitalkrav og eventuelle andre positive driftsmessige konsekvenser. Hvor sterke insentiver bankene faktisk vil ha til å benytte mer avanserte metoder, avhenger også av hvor stramt/slakt kapitalkravene for kredittrisiko ved intern-rating og operasjonell risiko blir tilpasset i den endelige Basel II.

Særlig intern-rating og kredittrisikoreduserende teknikker vil gi bankene muligheter til å oppnå lavere kapitalkrav (dvs. en høyere kapitaldekning) i forhold til dagens kapitaldekningsregelverk. En styrket kapitaldekning vil kunne lette på en banks eventuelle «mangel» på egenkapital, som begrenser vekstevnen. Frigjort egenkapital kan eksempelvis benyttes til å ekspandere virksomheten gjennom oppkjøp av andre finansinstitusjoner eller danne grunnlag for balansevekst gjennom økt «gearing» (gjeldsopptak). Lavere kapitalkrav gir også større frihet til å tilpasse bankens kapitalstruktur, for eksempel ved å redusere kapitalbasen via tilbakekjøp av aksjekapital eller forserte utbytteutbetalinger. Ved å tilpasse egenkapitalen slik at kontantstrøm per aksje øker, vil banken legge grunnlag for en positiv utvikling i aksjekursen på kort og mellomlang sikt, med mindre bankens soliditet reduseres så mye at risikopremien knyttet til aksjen øker. Slike effekter vil kunne gjøre seg gjeldende i en overgangsfase etter innføring av det nye regelverket. Faren er at risikoen for sviktende soliditet på lengre sikt ikke hensynstas tilstrekkelig av bankens aksjonærer og ledelse. I denne sammenheng vil det følgelig ut fra soliditetshensyn være viktig at tilsynsmyndighetene vurderer bankens langsiktige kapitalbehov, og at egenkapitaldisposisjonene står i et forsvarlig forhold til bankens risikoprofil.

De bankene som verken ønsker eller har ressurser til å benytte de mer avanserte metodene, vil bli underlagt standardmetoden for beregning av kapitalkrav for kredittrisiko. Ved å benytte ekstern rating innen standardmetoden vil banken kunne redusere kapitalkravet noe, særlig ved lån til relativt store foretak. Få norske foretak har rating, slik at virkningen av ekstern rating for norske banker antageligvis blir begrenset, i hvert fall på kort sikt. Basel-komiteen antydte imidlertid i juni 2001 at det i Basel II vil komme spesielle ordninger for utlån til små og mellomstore foretak, noe som trolig vil medføre lavere kapitalkrav for solide enheter innenfor denne gruppen.⁹

Kapitalkravet for operasjonell risiko vil for mange banker begrense eventuelle reduksjoner i kapitalkravet som følge av intern-rating, kredittrisikoreduserende teknikker eller ekstern rating i standardmetoden. I kombinasjon med standardmetoden vil det nye kapitalkravet for operasjonell risiko trolig føre til økt kapitalkrav for

⁸ En annen oppgave for tilsynsenheter innen pilar 2 blir å vurdere om banken skal pålegges ytterligere kapitaldekningskrav for renerisikoen i bankporteføljen.

⁹ Pressemelding fra Basel-komiteen, Update on the New Basel Accord, 25. juni 2001.

mange banker. En studie blant 12 norske banker viste således at en kombinasjon av standardmetoden for kreditt-risiko og den enkleste metoden å beregne kapitalkravet for operasjonell risiko, ville føre til at kjernekapitaldeknningen ville bli redusert med fra 1 til 1,8 prosentpoeng.¹⁰ I hovedsak skyldes dette at norske banker i liten grad benytter kreditttrisikoreduserende teknikker, og at få norske foretak har ekstern rating. Basel-komiteens opprinnelige intensjon var at kapitalkrav for operasjonell risiko skulle utgjøre om lag 20 prosent av det samlede minstekapitalkravet. I lys av tilbakemeldinger fra næringen har Basel-komiteen kommet til at dette er for strengt, men det gjenstår å se hvordan det endelige kapitalkravet blir.¹¹

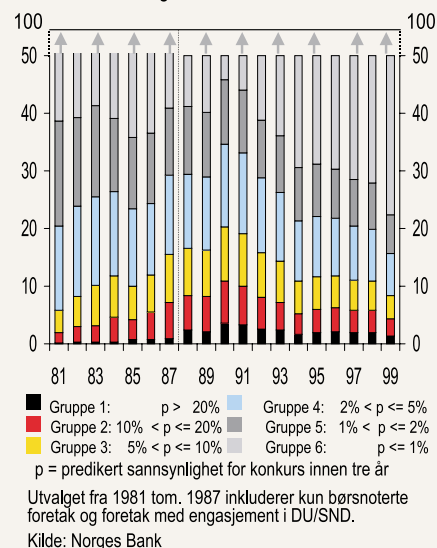
En annen effekt av Basel II er at kapitalkravene for kredittisiko trolig vil svinge mer når risikomålingen i utlånsporteføljen blir mer presis. Rating-vurderinger av utlån i et internt rating-system vil endres over tid, blant annet som følge av at konjunkturutviklingen påvirker porteføljekvaliteten, med påfølgende forflytning av låneengasjementer mellom ratingklasser. Man kan derfor forvente større svingninger i beregningsgrunnlaget for kredittisiko over tid, noe som isolert sett øker faren for at bankene vil tangere eller falle under minstekravet. Allerede nå er det slik at svingninger i bankenes inntjening og egenkapitalposisjon over tid kan tilsi at man burde opprettholde en «buffer» ned til minstekapitalkravet. I fremtiden kan økt variabilitet i beregningsgrunnlaget over tid være et ytterligere argument for at man tilpasser kapitaldeknningen med en margin over minstekravet.¹²

3.2 Simulering av intern-rating på norske foretak

Norges Bank har utviklet en ny kvantitativ modell for å analysere kredittrisikoen ved utlån til norske foretak. Basert på konkursestimater fra denne modellen, har vi beregnet virkningen på kapitalkravet knyttet til det norske foretakssegmentet av å benytte intern-rating-metoden. I dette kapitlet presenterer vi disse resultatene. Først redegjør vi for hvordan modellen predikerer utviklingen i kredittisiko ved utlån til norske foretak og for hvordan kapitalkravet kan beregnes ved bruk av intern-rating-metoden.

Modellen predikerer individuelle konkurssansynligheter for ikke-finansielle foretak. Konkurssansynlighetene estimeres som en funksjon av foretakenes alder, størrelse og bransjekarakteristika, samt regnskapsvariabler som søker å si noe om foretakenes inntjening, likviditet og soliditet.¹³ Figur 1 viser fordelingen av foretak i ulike risikogrupper inndelt etter konkurssansynligheter. Det fremgår av figuren at risikoen i foretakene økte markert mot slutten av 1980-tallet og nådde en topp i 1990. I 1990 hadde 20 prosent av foretakene en estimert konkurssansynlighet på over 5 prosent. I takt med

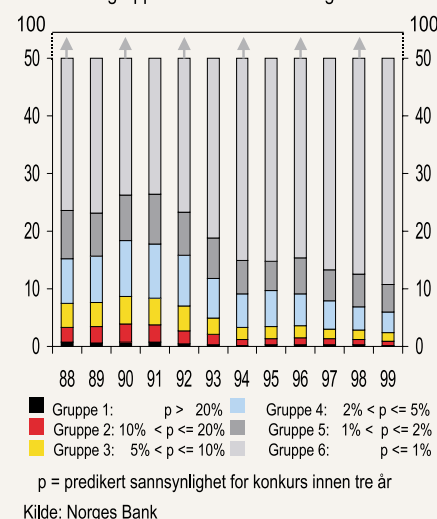
Figur 1 Foretak i ulike risikogrupper. Prosentvis fordeling



forbedringen i inntjeningen ble andelen foretak i de mest risikoutsatte gruppene kraftig redusert på første halvdel av 1990-tallet. Det var deretter små endringer fram til 1999, da andelen falt betydelig.

Den prosentvise fordelingen av foretakenes langsiktige gjeld og kassakredittgjeld fordelt på risikogrupper er gjengitt i figur 2. I 1990 sto foretakene i de tre mest risikoutsatte gruppene for 9 prosent av total kassakreditt og langsiktig gjeld i foretakssektoren. På slutten av 1990-tallet sto disse gruppene for bare 2 prosent av gjelden. De minst risikoutsatte foretakene (med konkurssansynligheter på mindre enn 1 prosent) sto for hele 90 prosent av gjelden ved utgangen av 1999.

Figur 2 Langsiktig gjeld og kassakredittgjeld i ulike risikogrupper. Prosentvis fordeling



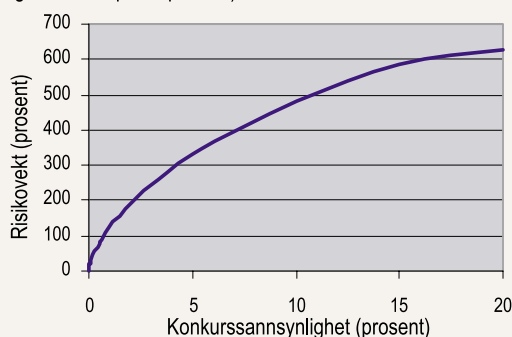
¹⁰ Undersøkelsen ble gjennomført som et ledd i den norske konsultasjonsprosessen i første halvår 2001. For nærmere informasjon, se Kredittilsynet (2001).

¹¹ Pressemelding fra Basel-komiteen, Update on the New Basel Capital Accord, 25. juni 2001.

¹² Se blant annet Jokivuolle og Peura (2001).

¹³ En nærmere omtale av modellen er gitt i Eklund, Larsen og Bernhardsen (2001).

Figur 3 Risikovekt for foretak ved intern rating (ved tapsgrad gitt konkurs på 50 prosent)



Kilde: Basel Committee on Banking Supervision

I Basel II skisseres metoder for å beregne kapitalkravet knyttet til eksponeringer mot foretakssegmentet basert på konkurssannsynligheter for det enkelte foretak/grupper av foretak.¹⁴

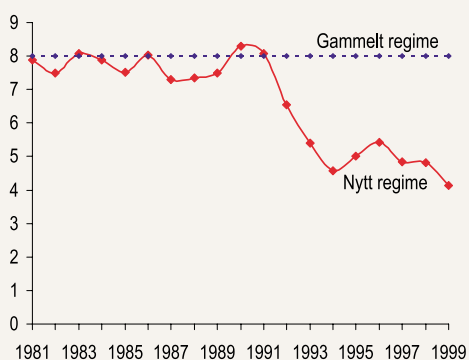
Figur 3 viser sammenhengen mellom risikovekt og konkurssannsynlighet for foretakssegmentet (ved tapsgrad gitt konkurs på 50 prosent) slik det er presentert i det foreliggende Basel II-utkastet. I henhold til figuren vil et lån til et foretak med en konkurssannsynlighet på 0,7 prosent få en risikovekt på 100 prosent, dvs. risikovektet utlånsvolum til dette foretaket er identisk med lånets størrelse. Av dette beløpet vil banken måtte avsette 8 prosent ansvarlig kapital. Risikovekten øker med stigende konkurssannsynlighet, opp til 625 prosent ved konkurs-

sannsynlighet på 20 prosent eller høyere. Kravet om 8 prosent kapitaldekning innebærer at for et foretak med slik konkurssannsynlighet vil banken måtte avsette ansvarlig kapital tilsvarende det beløpet som antas tapt gitt at konkurs har inntruffet.

Med utgangspunkt i ligning (2) i fotnote 14 og Norges Banks anslag for foretakenes konkurssannsynligheter og foretakenes gjeld kan virkningene av å benytte internrating ved fastsetting av kapitalkravet for bankene beregnes. Våre beregninger for perioden 1981-1999 er presentert i figur 4, gitt en tapsgrad ved konkurs på 50 prosent. Minstekravet til kapital i bankene knyttet til utlån til norske foretak i henhold til nye regler ville stort sett ha vært sammenfallende med dagens krav for perioden 1981-1991. De nye reglene for beregning av kapitalkrav for kredittrisiko ville med andre ord ikke ha gitt bankene insentiver til å bygge opp en større egenkapital i forkant av bankkrisen enn det som følger av dagens regelsett. Derimot ville de nye kapitaldekningsreglene gitt vesentlig lavere behov for minstekapital i bankene utover på 1990-tallet, som følge av oppgangskonjunktur og bedring i porteføljekvalitet, jf. figurene 4 og 5. Ved utgangen av 1999 utgjør forskjellen i krav til ansvarlig kapital hele 20 milliarder kroner.¹⁵

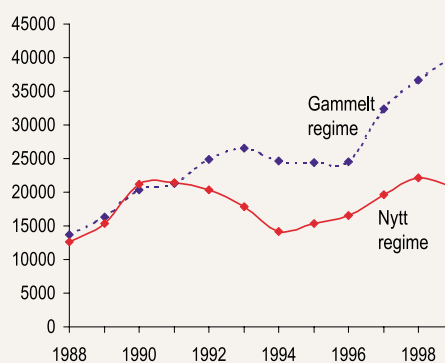
Forslaget til nye kapitaldekningsregler inneholder imidlertid andre elementer som vil kreve mer kapital i bankene, jf. forslag om kapitalkrav for operasjonell risiko, som grovt sett vil utgjøre 20 prosent av samlet kapitalkrav (se omtale i avsnitt 3.1). I ovenstående beregning ble det lagt til grunn en tapsgrad på 50 prosent. Størrelsen på tapsgrad blir i den enkleste versjonen av

Figur 4 Kapitalkrav relatert til norske foretak med nye og gamle regler. Prosent



Kilde: Norges Bank

Figur 5 Kapitalkrav relatert til norske foretak med nye og gamle regler. Millioner kroner



Kilde: Norges Bank

¹⁴ Risikovekten (RW) for det enkelte foretak bestemmes av følgende formel:

(1) $RW = (LGD/50) \times BRW(PD)$, eller maksimalt $12,5 \times LGD$,

hvor PD angir konkurssannsynligheten (Probability of Default) i prosent, LGD angir tapsgrad gitt konkurs (Loss Given Default) uttrykt i prosent og BRW er risikovekt-funksjonen (Benchmark Risk-Weight Function).

I den enkleste versjonen av intern-rating-systemer («foundation approach») gis LGD-verdien av tilsynsmyndighetene. Risikovekten til det enkelte foretaksengasjement med en LGD lik 50 bestemmes da ved følgende formel:

(2) $RW = BRW(PD) = 976,5 \times N(1,118 \times G(PD) + 1,288) \times (1 + 0,0470 \times (1 - PD)/PD^{0,44})$,

hvor $N(x)$ angir den kumulative fordelingsfunksjon for en standard normalfordelt variabel (dvs. sannsynligheten for at en normalfordelt variabel med forventningsverdi på null og varians lik 1 er mindre eller lik x), og der $G(z)$ angir den inverse kumulative fordelingsfunksjonen for en standard normalfordelt variabel, slik at $N(x) = z$. For en nærmere beskrivelse av risikoelementene i intern-rating-metoden og de forutsetninger denne metoden bygger på, se Basel Committee on Banking Supervision (2001a), s. 36-71.

¹⁵ Kapitalkrav for operasjonell risiko og eventuelle effekter av kredittrisikoreduserende teknikker er ikke tatt hensyn til i beregningene.

intern-rating fastsatt av myndighetene. Dersom en alternativt hadde lagt til grunn en tapsgrad på 60 prosent, ville kapitalkravet knyttet til utlån til foretakssektoren ligge 20 prosent høyere enn figur 4 indikerer. Samlet ville en tapsgrad på 60 prosent og et kapitalkrav for operasjonell risiko ført til et minstekrav til kapital på rundt 12 prosent fram til begynnelsen på 1990-tallet, mens det ville ha falt ned mot 6 prosent mot slutten av 1990-tallet. Slike svingninger i kapitaldekningskravene kan bidra til en forsterkning av konjunktoreffektene. I avsnitt 3.4 diskuteres disse sidene ved det nye regelverket nærmere.

3.3 Myndighetene

Basel II innebærer at kapitaldekningsregelverket i fremtiden blir mer komplekst. Det vil bli mer krevende å håndheve regelverket, noe som vil stille tilsynsmyndighetene overfor økte utfordringer. Som nevnt gir det nye regelverket muligheter til at institusjonenes interne rating-systemer, og muligens kredittrisikomodeller seinere, kan benyttes til beregning av kapitalkravet for kredittrisiko. Tilsynsmyndighetene må da godkjenne disse systemene på samme måte som de i dag godkjenner Value at Risk (VaR)-modeller for beregning av kapitalkrav for markedsrisiko. Vurderingen av disse modellene blir da et viktig utgangspunkt for soliditetstilsynet i de store institusjonene, jf. beskrivelsen av pilar 2 i kapittel 2. I fremtiden blir forståelsen av disse modellene, av hvordan beregningene skal tolkes som uttrykk for den løpende risikosituasjonen i institusjonene, og av hvilke styringsmessige og kontrollmessige utfordringer som eksisterer, vesentlige utfordringer for de som skal føre tilsyn med institusjonene. Dette vil stille krav til fagkompetanse hos tilsynsmyndighetene. Tilsynsmyndighetene vil dermed måtte konkurrere med både banker og konsulentbransjen om svært spesialisert arbeidskraft.

Under implementeringsfasen av det nye regimet vil det måtte påregnes et vesentlig ressursbehov i forbindelse med utformingen av detaljert regelverk og veiledning overfor institusjonene under tilsyn. Videre vil det nye rammeverket ha implikasjoner for hvorledes en velger å legge opp det stedlige tilsynet med institusjonene. Et viktig element i det nye regimet er at tilsynsmyndighetene gis adgang til å fastsette individuelle (høyere) minstekrav til kapitaldekning. For å kunne identifisere de institusjoner som bør ilegges et slikt krav, kreves en inngående vurdering av institusjonenes risikoprofil og interne kontrollmiljø. Her vil Basel II-dokumentet kunne gi veiledning og tjene som en referanseramme til hjelp for å identifisere aktuelle institusjoner.

De nye reglene vil gjelde internasjonalt, men det vil være rom for visse nasjonale tilpasninger. Det kan være en fare for at det over tid utvikles ulik praktisering og håndhevelse av regelverket, noe som kan gi opphav til ulike konkurransevilkår mellom institusjoner i ulike land. Dette gjelder ikke minst hvordan regelsettet håndheves av tilsynsmyndighetene. I EU er man opptatt av å

oppnå en mest mulig lik tilsynsmessig implementering og oppfølging. Det arbeides med å utarbeide harmoniserte standarder og veiledninger for god tilsynspraksis på området. Et viktig felt for EU er blant annet tilsyn med blandede finanskonsern og koordinering av tilsyn med finanskonsern som har virksomhet i flere land.

For sentralbankene vil etableringen av finanskonsern med tilstedeværelse i flere land bety nye utfordringer knyttet til rollen med å gi nødkreditter til banker med likviditetsproblemer. Dannelsen av store komplekse institusjoner med selskaper i flere land fremtvinger behov for utvidet samarbeid med sentralbanker og tilsynsmyndigheter i andre land om overvåking og koordinering av tiltak. Samarbeidet kan rettes inn med sikte på forbedret analyse og økt handlingsberedskap i forhold til fremtidige krisesituasjoner. Utviklingen er ikke udelt positiv (ut fra hensynet til finansiell stabilitet), da den reiser «to big to fail»-problemstillinger og store utfordringer ved å komme fram til egnede kriseløsninger. Det kan danne seg forventninger i store finanskonsern om at disse vil bli reddet av myndighetene dersom det skulle det vise seg at konsernet havner i alvorlige problemer. Slike forventninger har bakgrunn i de potensielle negative ringvirkningene for det finansielle systemet og realøkonomien av å avvikle institusjonen. Alternativet til avvikling av institusjonen vil være fusjon med en annen solid institusjon eller rekapitalisering med sikte på videre selvstendig drift. Begge disse alternativene vil normalt medføre at eksisterende aksjonærer vil måtte ta tap gjennom nedskrivning av aksjekapital.

3.4 Det finansielle systemet

Basel II har som siktemål å få til et bedre samsvar mellom kapitalkravet og bankens underliggende risiko. Det nye regelverket bør følgelig lede til en fordeling av kapital mellom finansinstitusjoner som fører til at robustheten i det finansielle systemet styrkes, samtidig som en får en bedre utnyttelse av egenkapitalen. Basel II vil også kunne gi bankene insentiver til å forbedre sine interne systemer for måling og styring av risiko. Bedre måling av risiko bør kunne bidra til en mer effektiv kapitalallokering via banksystemet, noe som på sikt vil kunne ha positiv betydning for økonomisk vekst.

Kapitaldekningsregelverket påvirker konkurranseforholdet mellom verdipapirmarkedet og banker som finansieringskilde for foretak. Høyt ratede foretak vil som følge av Basel II få lavere kapitalkrav, noe som vil kunne redusere den ulempen dagens kapitaldekningsregler utgjør for bankene i konkurransen med kapitalmarkedet. De positive effektene antas i første omgang å være størst for amerikanske banker som opererer i markeder der rating av foretak er mer utbredt. En annen effekt av de nye reglene kan være at flere solide ikke-finansielle foretak gis incentiver til å gjennomgå en ratingprosess. På denne måten vil de kunne skaffe seg et bedre grunnlag for å forhandle om bedre rentebetingelser på gjelden, enten ved låneopptak i bank eller i verdipapirmarkedet.

De nye reglene vil kunne stimulere bankene til økt bruk av kredittrisikoreducerende teknikker. Dette kan lede til en videreutvikling av markedene for kredittderivater og verdipapirisering av utlånsporteføljer, noe som kan gi bedre muligheter for bankene til å spre risiko og endre risikoeksponeringene i forhold til underliggende balanseeksponeringer. Likviditetsrisikoen kan bli mer kontrollerbar gjennom økt bruk av verdipapiriseringsteknikker og ved at forskjellen i løpetider mellom aktiva- og passivasiden på balansen gjøres mindre. Samlet sett vil dette kunne føre til en reallokering av risiko mellom aktører som kan bidra til å styrke robustheten i det finansielle systemet.

Det er ikke utenkelig at det nye kapitaldekningsregelverket vil gi forsterkede insentiver til dannelse av større enheter i finansiell sektor. Den endelige utformingen av risikovektene i Basel II vil vise hvor mye lavere kapitalkravene blir ved overgang fra standardmetoden til intern-rating-metoden. Uansett vil det kunne ligge betydelige stordriftsfordeler i utvikling av nye systemer for måling og styring av kredittrisiko. Samlet sett vil dette kunne forsterke tendensene til større konsentrasjon og flere oppkjøp og fusjoner på tvers av landegrensene. I den avanserte intern-rating-metoden vil en få lettelse i kapitalkravet jo mer diversifisert porteføljen er. Fusjoner og oppkjøp vil således være en naturlig måte å realisere lettelse i kapitalkravet på gjennom bedre diversifisering. På lengre sikt må en anta at kapitaldekningsregelverket vil gi ytterligere insentiver på dette området, idet en vil ta hensyn til korrelasjoner mellom ulike næringer og geografiske markeder. Finanskonsern med virksomhet i flere land bestående av mange juridiske enheter vil kunne finne det hensiktsmessig å forenkle sin juridiske struktur for å redusere kostnader og effektivisere viktige overordnede funksjoner i konsernet. Eksempelvis vil konsernene slippe å måtte forholde seg til mange ulike tilsynsmyndigheter som hver for seg skal godkjenne interne ratingsystemer for de ulike selskapene som inngår i konsernet. Ved omgjøring av datterselskaper til filialer vil en lettere realisere stordriftsfordeler knyttet til utvikling og drift av systemene og fjerne eventuelle hindringer for utveksling av kundeinformasjon mellom selskaper i samme konsern.

Kapitaldekningsregelverket kan også tenkes å ha negative makroøkonomiske virkninger ved at reglene bidrar til en prosyklisk adferd i bankene, som forsterker konjunktursvingningene. Dersom bankenes kapitaldekning svekkes tilstrekkelig i en nedgangsfase på grunn av svake resultater og dermed lav egenkapitaltilvekst, kan minstekapitalkravet bli bindende og dermed begrense bankenes utlånsmuligheter. I en oppgangsfase med god inntjening og oppbygging av kapital vil derimot en styrket kapitaldekning gi grunnlag for ekspansiv utlånsvekst. Variasjon i egenkapitalposisjonen, via utviklingen i bankenes inn-

tjening over tid, kan således bidra til en prosyklisk adferd. En slik konjunkturforsterkende adferd kan nok delvis forklares i bankenes «natur» og virkelighetsforståelse av hvordan risiko utvikler seg over tid. Konjunkturutviklingen har vanligvis stor betydning for inntjeningen og soliditeten i bankene. I nedgangstider, for eksempel, øker normalt utlånstapene, inntjeningen svekkes og bankene blir ytterligere eksponert ved at verdien på underliggende sikkerheter faller (blant annet via svingninger i eiendomsmarkeder). Dette kan bidra til at deres utsyn og risikoforståelse i utgangspunktet følger konjunkturturene, ved at risikoen vurderes som økende i nedgangstider og fallende i oppgangstider, med tilhørende virkninger for utlånspolitikken og kreditttilgjengeligheten.

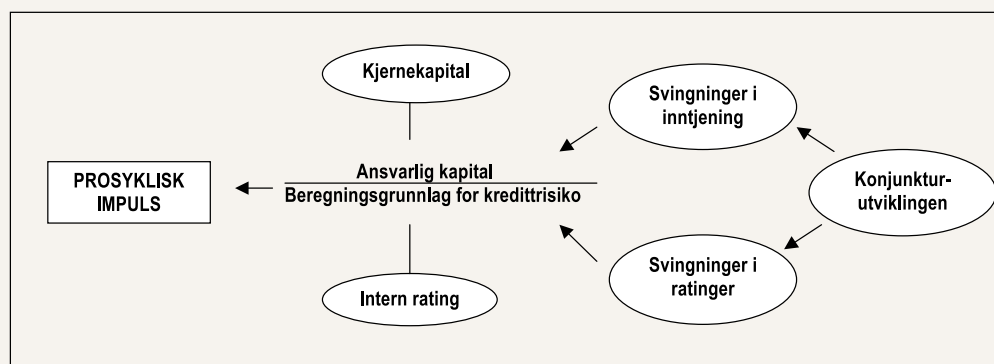
Med Basel II vil det prosykliske elementet i kapitaldekningsregelverket kunne bli styrket, særlig ved innføring av intern-rating-metoden. En mer presis risikomåling vil trolig øke kapitalkravenes sensitivitet for konjunktursykelen, slik at beregningsgrunnlaget for kredittrisiko i større grad vil falle i oppgangstider og øke i nedgangstider, jf. beregningen i avsnitt 3.2. I oppgangskonjunkturfaser vil foretakene bevege seg i retning av lavere risiko, noe som vil resultere i lavere egenkapitalkrav for bankene, mens det motsatte vil være tilfellet i nedgangsfaser. En intern-rating beskrives ofte som en øyeblikks-evaluering («point-in-time») av kredittkvaliteten ved et låneengasjement, i motsetning til en mer langsiktig vurdering gjennom hele konjunktursykelen («through-the-cycle»). Kredittvurderinger i et intern-rating-system har typisk en relativt kort horisont, ofte ett år fram i tid, og reflekterer låntagerens nåværende kredittkvalitet. Siden den makroøkonomiske utviklingen normalt har stor betydning for kredittkvaliteten i utlånsporteføljen, vil risiko-vurderingene som kommer til uttrykk i intern-rating-systemer i stor grad følge konjunkturturene, med den konsekvens at egenkapitalkravene skjerpes i nedgangstider og reduseres i oppgangstider.

Figur 6 oppsummerer disse mekanismene. Mens den første prosykliske impulsen i kapitaldekningsregelverket materialiseres gjennom hvordan inntjeningen påvirker bankens egenkapitalsituasjon (kjernekapitalen), manifesteres denne nye effekten via risikomålingens virkninger på beregningsgrunnlaget for kapitaldekning.¹⁶ Faren for økt prosyklikalitet som følge av Basel II er et viktig spørsmål og et uheldig systemmessig aspekt ved det nye regelverket. En bør søke å motvirke mulige prosykliske effekter som følger av reguleringsregimet. Mulige tiltak i denne sammenheng kan være at tilsynsmyndighetene påser at institusjonene tilpasser sitt kapitalbehov i et langsiktig perspektiv, hvor det tas høyde for at kapitalkravet vil variere over konjunktursykelen. Endringen i måten regelverket for tapsavsetninger praktiseres, kan også være relevant her.¹⁷

¹⁶ For en utmerket gjennomgang av problemstillinger og sammenhenger mellom faktiske tap, kapitaldekning og tapsavsetninger, samt tilhørende makroøkonomiske virkninger, se Borio, Furfine og Lowe (2001).

¹⁷ Banker velger ofte ikke å foreta tapsavsetninger utover forventede tap. Dersom tapsavsetningene overstiger forventede tap, vil banken bygge opp en reserve som kan trekkes på til å dekke inn uventede tap. Slike reserver vil kunne bidra til å jevne ut svingninger i bankenes inntjening over tid og dermed motvirke en prosyklisk adferd. Mer generelt reiser imidlertid slik reserveoppbygging problemstillinger både i forhold til regelverket for skatt og regnskapsføring, som kan vanskeliggjøre en innføring av denne typen ordninger. Alternativt kan den buffer som bygges opp via tapsavsetninger, realiseres ved å holde tilbake en større del av bankens årlige overskudd, slik at banken viser sin bufferkapital åpent i form av høyere egenkapital. En langsiktig vurdering av egenkapitalbehovet, hvor banken bygger opp en større buffer i forhold til minstekravet i gode tider og reduserer den i nedgangstider, vil således redusere faren for at banken utviser prosyklisk adferd over tid.

Figur 6 Mulige prosykliske mekanismer i kapitalkravene



4 Avsluttende betraktninger

Samlet sett innebærer Basel II større fleksibilitet for den enkelte bank og at en får et bedre samsvar mellom kapitalkravet og bankens økonomiske risiko. Robustheten i det finansielle systemet vil også kunne bli styrket, fordi kapitalen i systemet omfordes mellom bankene. Basel II er

imidlertid en stor og komplisert reform, som kan medføre betydelige kostnader både for institusjoner og myndigheter. Samtidig kan det være potensielt uheldige systemmessige virkninger ved det nye kapitaldekningsregelverket. I fremtiden blir det således viktig at man følger opp og evaluerer konsekvensene av Basel II.

Forventede versus uventede tap

Det internasjonale arbeidet med nye kapitaldekningsregler har aktualisert spørsmålet om forholdet mellom egenkapital og tapsavsetninger i deknningen av bankens faktiske utlånstap. I litteratur om kredittrisiko er det ofte vanlig å skille mellom forventede og uventede tap. Forventede tap betraktes ofte som gjennomsnittlige tap («normale» tap) over en tidsperiode, som gjerne spenner over en eller flere konjunktursyklus. Forventede tap vurderes som en forretningsmessig kostnad ved å drive bankvirksomhet og skal (i teorien) prises inn i utlånsvirksomheten gjennom utlånsmarginen. Når forventede tap materialiserer seg, belastes bankens drift ved at tapsavsetninger foretas. Uventede tap er svingningene rundt nivået på de forventede tapene. I soliditetsmessig forstand skal bankens egenkapital ta høyde for tap utover forventede tap. Hvis banken derimot ikke har priset risiko riktig, vil egenkapitalen angripes når de faktiske tapene øker. For at banken skal kunne bestemme sitt behov for egenkapital til dekning av kredittrisiko, må den ha en formening om hvor store de faktiske tapene potensielt kan bli, og dermed tapenes spredning. Utlånstapenes spredning beskrives ofte med en sannsynlighetsfordeling. Gitt sannsynlighetsfordelingens statistiske egenskaper (gjennomsnitt og standardavvik), setter banken en målsatt konkurssannsynlighet, som er bankens akseptable konkurssannsynlighet. Dette vil da igjen danne grunnlaget for bankens reelle egenkapitalbehov eller såkalt økonomisk kapital.

I Basel II-forslaget fra januar 2001 er kapitalkravet basert på intern-rating-metoden kalibrert med utgangspunkt i forventede misligholdsrater i de ulike risikoklassene og antakelser om tapsgrad. Videre er det lagt til grunn at spredningen rundt forventningsverdiene er konstant over alle risikoklassene, noe som kan vise seg å avvike fra faktiske forhold i ulike land og markedsområder. Kapitalkravet er dessuten basert på en forutsetning om tre års gjennomsnittlig gjenstående løpetid på lånene. Ved å ta utgangspunkt i forventede tap ved fastsettelse av kapitalkravet, kan det derfor argumenteres for at en medtar i beregningene forhold som dekkes av inntjeningen fra driften, og som følgelig ikke vil belastes egenkapitalen, som i prinsippet skal dekke uventede tap. Beregningene kan derfor lede til et noe for høyt kapitalkrav. På den annen side har en imidlertid erfaring for at tapsavsetningsregelverket i mange land ikke er utarbeidet slik at det i tilstrekkelig grad fanger opp forventede tap. Det kan også være slik at bankene har en mangelfull risikoprising, slik at marginpåslag til inndekking av forventede tap ikke gjennomføres fullt ut. Under slike forhold vil det være større sannsynlighet for at bankene må belaste egenkapitalen i enkeltår med underskudd. Dette tilsier en konservativ kalibrering av kapitalkravet. Et ytterligere argument for en konservativ tilnærming er at mange land tillater bankene å regne med i ansvarlig kapital fondsavsetninger som har karakter av å være avsetninger for forventede tap.

Det nåværende arbeidet med Basel II berører også bare en side ved kapitaldekningsregelverket. En prioritert oppgave fremover bør være å se nærmere på standarden for hva som skal kunne godkjennes som ansvarlig kapital i finansinstitusjonene. Det bør være et mål å få til en forenkling av regelverket samtidig som en forsøker å høyne kvaliteten på den ansvarlige kapitalen. Viktig i denne sammenheng vil være å øke den tapsabsorberende evne til tilleggs kapitalen ved at innehavere av ansvarlig lånekapital/tilleggs kapital risikerer å måtte ta tap ikke bare i forbindelse med avvikling av insolvente institusjoner, men også i forbindelse med refinansieringsløsninger.

Referanser

Basel Committee on Banking Supervision (2001a): «The New Basel Capital Accord». <<http://www.bis.org/publ/bcbsca03.pdf>>. (Nedlastet 17. januar 2001).

Basel Committee on Banking Supervision (2001b): «Update on the New Basel Capital Accord». <<http://www.bis.org/press/p010625.htm>>. (Nedlastet 25. juni 2001).

Borio, Claudio, Craig Furfine og Philip Lowe (2001), «Procyclicality of the financial system and financial stability: issues and policy options». *BIS Papers nr.1 Marrying the macro- and microprudential dimensions of financial stability*, s. 1-57.

Eklund, Trond, Kai Larsen og Eivind Bernhardsen (2001): «Modell for analyse av kredittrisiko i foretakssektoren». *Penger og Kreditt* nr. 2/2001, s. 109-116.

European Central Bank (2001): «The new capital adequacy regime – the ECB Perspective». *ECB Monthly Bulletin*, mai 2001, s. 59-74.

European Commission (2001): «Commission Services' second consultative document on regulatory capital for credit institutions and investment firms». Januar 2001.

Jokivuolle, Esa og Samu Peura (2001): «Regulatory capital volatility». *Risk Magazine*, mai 2001, s. 95-98.

Kredittilsynet (2001): «The New Basel Capital Accord – Consequences for the capital adequacy ratio in Norwegian banks». <<http://www.kredittilsynet.no/>>.